

LUNDS
UNIVERSITET

Det svenska medborgarskapet

Möjligheter och problematik med det nya naturaliseringsförslaget

Lovisa Sedvall

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

MRSG20

Vårterminen 2014

Handledare: Rouzbeth Parsi

**HUMAN
RIGHTS
STUDIES**
LUND UNIVERSITY

Abstract

The main purpose of this study is to examine Sweden's new law proposition about naturalisation with a language demand. The proposition is studied with the main focus on the concept of integration in the context of the background for the proposition. For my analysis I am using Jose Alberto Diaz theoretical concepts of integration and assimilation. It is obvious that the new proposition will result in some advantageous outcomes in relation to the integration perspective. My purpose is to focus on some aspects that will not be advantageous from it. It is clear that the understanding of integration in the Swedish context is unambiguous and may therefore result in some misunderstandings and negative consequences as the problems for those subjects who do not meet the demands for skill in the Swedish language.

Key words: integration, migration, citizenship, marginalization

Innehållsförteckning

1. Uppsatsens utformning.....	3.
1.1. Inledning.....	3.
1.2. Syfte och frågeställning.....	4.
2. Material och Avgränsningar.....	5.
2.1. Utredningens övergripande utgångspunkt och motivering.....	6.
2.2. Metod och disposition.....	8.
3. Bakgrund.....	10.
3.1. Integration och assimilering.....	10.
3.2. Identitet och etnicitet.....	12.
3.3. Inkludering och exkludering.....	12.
4. Teoretisk analysmodell och avgränsningar.....	14.
5. Analys.....	16.
5.1. Integrationens inledningstext.....	16.
5.2. Integrationsbegreppet och integrationspolitiken.....	19.
5.3. Den politiska dimensionen av integration.....	21.
5.4. Den strukturella dimensionen av integration.....	23.
6. Fördelar och problematik.....	24.
7. Slutdiskussion och sammanfattning.....	26.
8. Källförteckning.....	28.

1. Uppsatsens utformning

1.1 Inledning

Under de senaste årtiondena har invandring och integration stått i centrum för den politiska debatten i Sverige. Samhällsorienteringen för nyanlända invandrare i Sverige presenteras med skriften ”Om Sverige”.¹ Den första rubriken lyder ”Sverige- ett invandrarland”, vilken efterföljs med rubrik nummer två ”Den svenska integrationspolitiken”.²

Integrationspolitikens ändamål har varit att införliva invandrare i det svenska samhället på villkor som innebar att språk, kultur och religiösa traditioner skulle kunna vidmakthållas och tillika få samhällets stöd.³ Integrationens betydelse har präglats av skiftande innehåll vilket resulterat i en debatt om att integration dels berör en anpassning till och dels ett öppnande för mångkulturella aspekter. Sveriges uttalade intention om en integrerad agenda förekommer hos samtliga partier med olika åskådning i andra avseenden.

Ann Heberleins artikel i DN angående Borzoo Tavakolis öppna brev till sverigedemokraten Kent Ekeröth väckte starka känslor inom mig.⁴ Tavakoli framför i sitt brev⁵ motsättningar emot Ekeröths och i förlängningen, Sverigedemokraternas bild av invandrare samt deras politiska ideologi. Tavakoli argumenterar med utgångspunkt från sin egen och sin familjs invandringsprocess. Brevet betonar tydligt familjens gemensamma ansträngningar och verkan för det svenska samhället. Heberlein framför sin beundran för innehållet i brevet men motsätter sig Tavakolis starka betoning på familjens prestationer. Heberlein menar att Tavakoli och hans familj är vad hon kallar mönsterinvandrare i bemärkelsen att de är skötsamma, laglydiga, har arbetat och betalat skatt. De har anpassat sig väl till det svenska samhället. Som Heberlein påpekar är det problematiskt att värdera en individ utifrån prestationer.

Statens offentliga utredning (SOU 2013:29) om ”Det svenska medborgarskapet”⁶ utgavs Ungefär samtidigt med Heberleins artikel. Den diskuterar medborgarskapet som ett incitament för att främja integration. Detta fick mig att börja reflektera över vad som faktiskt

---

¹ Ivarson, M. och Ashjari, T., ”Om Sverige- samhällsorientering på svenska”, 3. uppl. Göteborgs stad och länsstyrelsen västra

² Ibid. s. 11

³ C. Westin ”Om etnicitet, mångfald och makt” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, studentlitteratur, Malmö, 2009 s. 45

⁴ A. Heberlein, ”Att så många gillar Borzoo Travakolis artikel är oroande”, kulturdebatt, Dagens nyheter, 2013-11-29, <http://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/ann-heberlein-att-sa-manga-gillar-borzoo-tavakolis-artikel-ar-oroande/>, (hämtad 2014-03-05).

⁵ B. Tavakoli, ”Till Kent Ekeröth, - riksdagsledamot för SD”, Dagens nyheter, 2013-11-21. <http://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/till-kent-ekeroth-riksdagsledamot-for-sd/>, (Hämtad 2014-03-05).

⁶ SOU 2013:29. Medborgarskapsutredningen. *Det svenska medborgarskapet*. Stockholm. Arbetsmarknadsdepartementet.

ingår i ett medborgarskap och hur utredningen framför dess koppling till integrationen. Detta resulterade även i tankar om Sverige uppmuntrar prestationer så som Heberlein uttryckte det i det tidiga stadiet av invandringsprocessen.

Denna uppsats ämnar därför utreda Statens offentliga utredning ”Det svenska medborgarskapet” utifrån två aspekter: integrationens betydelse och dess uppmuntrande av prestation.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att översiktligt kartlägga vad integration kontra assimilation innebär för att sedan kritiskt kunna överväga Sveriges ställning i den frågan. Jag vill sedan undersöka hur Sveriges integrationspolitik betonar och belönar individers prestationer. I Statens offentliga utredning 2013:29 framförs ett nytt lagförslag om att individer ska kunna tidigarelägga förvärvet av medborgarskap om de uppfyller vissa krav på språknivå.

Sammantaget mynnar detta ut i följande frågor:

- Vilken betydelse har integration i kontexten av utredningen?
- Hur kommer prestationer gynna samhället kontra individen?
- Finns det problematiska aspekter som kan uppkomma för de individer som inte kommer att kunna uppnå språkraven inom tidsramen och därmed inte kommer att kunna få medborgarskap snabbare?

2. Material och avgränsningar

Mitt primärmaterial består av Statens offentliga utredning 2013:29 om ”Det svenska medborgarskapet” som utgavs den 29 april 2013. Anledningen till att jag har valt att analysera ett utredande material är för att det innehåller diskussionen om *hur* man kommer fram till förslaget. Materialet är därmed högst aktuellt och bidrar med en tydligare och uppdaterad förståelse av Sveriges syn på medborgarskapet och dess relaterade områden i samhällskontexten. Utredningen har tillsatts av regeringen för att utreda och lämna förslag på vissa frågor om medborgarskapet. Den är utgiven av arbetsmarknadsdepartementet och har utförts av sakkunniga experter. Dessa har vidare antagit namnet ”Medborgarskapsutredningen”. Jag kommer i den föreliggande delen av uppsatsen benämna den endast för ”utredningen”.

Utredningens övergripande direktiv är: 1. Det svenska medborgarskapets betydelse. 2. Medborgarskapsceremonier för nya svenska medborgare. 3. Ökade möjligheter till svenskt medborgarskap för barn och unga. 4. Möjlighet till svenskt medborgarskap efter kortare tid för den som behärskar det svenska språket (språkbonus).⁷

Många av dessa områden skulle vara intressanta att analysera men på grund av uppsatsens tänkta omfång kommer jag att fokusera på kapitel 7 ”Medborgarskapet som ett incitament för att främja integrationen”.⁸ Det gör jag eftersom min inledande genomgång av forskningen inom ämnet resulterade i en viss oklarhet kring begreppet integration och samtidigt gav mer insikt i integrationens viktiga delar, vilket gjorde det intressant att utreda. Kapitlet fokuserar mycket på de juridiska fördelarna som kommer med ett medborgarskap ur individens perspektiv. Jag ämnar dock inte att utvärdera medborgarskapets juridiska förhållande till integrationen utan i stället utvärdera medborgarskapets förhållande till integrationen på ett normativt plan utifrån ett människorättsperspektiv. Jag kommer under punkt 2.1. förklara mer ingående vad kapitel 7 innehåller.

Uppsatsens övriga material består av sekundärlitteratur som är relevant för min analys utifrån teorins ramverk, integrationsdiskursen och dess relaterade områden. Jag vill även betona att mitt fokus under uppsatsens gång kommer att beröra Sverige under uppsatsens gång och kommer således inte att bidra med ett globalt perspektiv. Återigen är detta på grund av att uppsatsens tänkta omfattning hindrar mig. Därutöver anser jag att det mest relevanta är att förstå hur diskursen i Sverige ser ut utifrån uppsatsens frågeställning. En

---

⁷ SOU 2013:29. s. 13.

⁸ Ibid, s. 149- 189.

genomgång av teorins ramverk kommer att göras i teoridelen som sedan hjälper mig i analysprocessen.

2.1. Utredningens övergripande utgångspunkt och motivering

Kapitel 7 ”Medborgarskapet som ett incitament för att främja integrationen” inleds med utredningens förklaring av och utgångspunkt i medborgarskapet. Folkrätten uttrycker det rättsliga förhållandet mellan stat och individ, vilket innebär statens skyldighet att respektera utländska medborgares rättsställning och reglerar även bedömningen av om en viss person de facto är medborgare i en stat.⁹ Utredningen påpekar flera gånger att medborgarskapet bygger på ett förhållande som innebär en naturlig samhörighet mellan staten och individen.¹⁰

Den Europeiska konventionen om medborgarskap¹¹ uttrycker att en konventionsstat är skyldig att medge möjlighet till naturalisation (begreppet förklaras nedan) för personer som legalt och varaktigt har haft hemvist inom dess territorium sedan en viss tid¹². Fokus för min analys kommer att fästas just på förfarandet för medborgarskap genom naturalisation och naturalisationsprocessens förhållande till integrationen.

Ur ett rättighetsperspektiv innebär ett svenskt medborgarskap en skillnad i juridisk bemärkelse från ett icke-medborgarskap. Utredningen framför att de skillnader som existerar berör vissa friheter och rättigheter som kan inskränkas genom nationell lag. Det är endast svenska medborgare som har en ovillkorlig rätt att vistas i landet, rätt till diplomatiskt skydd, bistånd utomlands, offentliga anställningar och uppdrag. Exempelvis får endast svenska medborgare rösta och vara valbara i riksdagsvalen.¹³ Även om min uppsats inte fokuserar på de juridiska innebörderna av medborgarskap eller icke-medborgarskap, är dessa relevanta att ta upp eftersom de påverkar förhållandet till integrationen.

Nyanlända individer kan få medborgarskap genom anmälan eller ansökan. Båda förfarandena betecknas som naturalisation. Enligt 11§ medborgarskapslagen kan en person efter *ansökan* få medborgarskap om vederbörande:

1. *Styrkt sin identitet.*
2. *Fyllt 18 år*
3. *Har permanent uppehållstillstånd i landet*
4. *Har hemvist i landet*

---

⁹ SOU 2013:29. s 73.

¹⁰ *ibid.* s. 152.

¹¹ Council of Europe, *European Convention on Nationality*, 6 November 1997, ETS 166, available at: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b36618.html> [accessed 5 March 2014]

¹² SOU 2013:29. s 75.

¹³ *Ibid* s 77.

5. *Haft och kan förväntas komma ha ett hederligt levnadsätt.*

Kraven om hemvist för naturalisation ser olika ut beroende på från vilket land en individ utvandrar. Nordiska medborgare kan förvärva medborgarskap efter två år, statslösa eller flyktingar efter fyra år och övriga individer som invandrar efter fem år.

Vid *anmälan* existerar inte någon absolut rätt att få svenskt medborgarskap genom naturalisation, även om individen uppfyller dessa krav. Detta beslutas av staten genom prövning. Sökanden kan även få så kallad *dispens* om personen i fråga har haft svenskt medborgarskap tidigare, om personen är gift eller sambo med en svensk medborgare. Även om personen inte kan styrka sin identitet, kan personen naturaliseras om han eller hon haft hemvist i Sverige i minst åtta år.¹⁴

Utredningen framför att god kompetens i det svenska språket är av stor betydelse för integrationen och för individer som bor i Sverige. Det är en förutsättning för individens möjligheter att inhämta kunskaper och information av och om samhället, delta i och påverka samhällslivet och politiken samt utgör även ett väsentligt verktyg på arbetsmarknaden. Utredningen menar att kunskaper i det svenska språket talar för att en individ känner till svenska förhållanden, är en del av det svenska samhället och har samhörighet med landet. För individer som inte har svenskt medborgarskap skulle medborgarskapet kunna vara ett incitament att, som en del av naturalisationsprocessen, handla på ett sätt som främjar integrationen.¹⁵

I dag uppställs inga krav om språk i naturalisationsförfarandet.¹⁶

Utredningen presenterar i avsnitt 7.7 ett nytt lagförslag som föreslås träda i kraft år 2015:

En sökande som har en viss nivå av kunskaper i det svenska språket ska kunna bli svensk medborgare genom naturalisation, även om han eller hon haft hemvist i Sverige ett år kortare än vad som annars hade krävts (språkbonus). Detta ska dock inte gälla en sökande som är dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare och som kan bli svensk medborgare genom naturalisation efter två års hemvist i Sverige. En sökande ska kunna få språkbonus om han eller hon har deltagit i utbildning i Svenska För Invandrare (SFI) eller en motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen (2010:800) och uppnått betyg för godkänt resultat på kurs D. Detsamma ska gälla en sökande som har deltagit i annan utbildning, genomgått prövning eller annars

---

¹⁴ SOU 2013:29, s 87-90.

¹⁵ Ibid. s 149.

¹⁶ Ibid. s 166.

*genomgått prov och därigenom visat minst motsvarande kunskaper.*¹⁷

Betyget godkänd motsvarande kurs D i SFI innebär att man ska kunna använda språket självständigt. Kurs D ingår i den andra nivån av tre i SFI. För att kunna delta måste man kunna läsa och skriva. Kan man inte det ges fristående en läs- och skrivinlärnings kurs, och denna kan även pågå parallellt med SFI¹⁸.

Språkbonus innebär även en ekonomisk ersättning. Den kan således ges till vissa invandrare som uppnått minst B, C eller D nivå i SFI inom 12 månader och högst 15 mån från det att personen folkbokfördes¹⁹.

2.2. Metod och disposition

Uppsatsens teori ligger till grund för det metodologiska tillvägagångsätt jag kommer att använda i uppsatsen. Jag avser att göra en textanalys genom att undersöka primärmaterialets syn på integration utifrån teorin. Det teoretiska ramverket utnyttjas således som analysmodell. Jag kommer därefter att skifta fokus när jag betraktar primärmaterialet för att fästa blicken på individer som inte har möjlighet till att premieras med det nya lagförslaget. Jag kommer då att använda mig av samma teoretiska ramverk som stödargument till min frågeställning och framförallt när jag undersöker frågeställningens sista fråga. Därmed kommer jag att göra en textanalys av samma primärmaterial men med olika utgångspunkter för att se hur de individer som kan respektive inte kan uppnå språkkunskapskraven inom lagförslagets tidsram, påverkas integrationsmässigt.

Det teoretiska ramverk jag kommer att utgå ifrån framställer sex olika dimensioner av integration. Jag kommer undersöka primärmaterialet utifrån två av dessa. De är de politiska och de strukturella dimensionerna. Dessa kommer jag att beskriva utförligare i punkt 4-teoretisk analysmodell och avgränsning, samt närmare förklara anledningen till att jag använder mig av just dessa två.

På grund av uppsatsens tänkta tidsspann och dispositionsramar har jag valt att endast använda mig av den del av primärmaterialet som diskuterar medborgarskapet som ett incitament för att främja integrationen, vilket förklarades närmare i föregående avsnitt. Jag anser även att vissa delar av teorin är mer relevanta för att kunna besvara uppsatsens frågeställningar. Dessa delar förklarar jag också mer utförligt under punkt 4.

---

¹⁷ SOU 2013:29, s. 177

¹⁸ Ibid, s, 161-162

¹⁹ Ibid, s, 165

Jag anser att valet av textanalys som metodologiskt tillvägagångsätt är relevant eftersom primärmaterialet är en utredning som utförts av en grupp personer med olika yrkespositioner. Detta är en anledning till att den teoretiska analysmodell jag valt kommer att vara relevant att tillämpa. Jag har även valt metoden med anledning av den oklara definitionen av begreppet integration som råder inom diskursen av utredningen och där jag fann att denna teori bäst bidrog till ett faktiskt teoretiskt och metodologiskt ramverk.

Jag kommer under punkt 3 översiktligt framföra hur den rådande diskursen om migration ser ut och ämnar där framföra vilka motstridiga synsätt som existerar. Bakgrunden fungerar som en grund för uppsatsens kapitel om teorin där jag ämnar ge ett perspektiv på hur jag uppfattar den teoretiska modellen. För att kunna förklara min förståelse och mitt användande av vissa delar i teorin anser jag även att analysen blir mer sammanhängande om teorin får stå i ett eget kapitel, före analysen.

Analysen kommer sedan bestå av en undersökning av integrationens betydelse i kontexten av primärmaterialet utifrån teorins ramverk. Jag kommer sedan att skifta mitt fokus för att vidare analysera hur de som inte kommer att kunna dra fördelar av det nya lagförslaget påverkas ur ett integrationsperspektiv.

Under punkt 6 kommer sedan en slutdiskussion där jag ämnar knyta ihop lagförslagets fördelar samt eventuella negativa konsekvenser ur integrationsperspektiv.

Bakgrund

3.1 Integration och assimilering

Mycket av den tidigare forskningen vad gäller medborgarskap och migration fokuserades på integrationsaspekter.

Integrationsbegreppets betydelse har under lång tid omdebatterats i det svenska samhället såväl som globalt. I den svenska kontexten diskuterades begreppet integration för första gången 1997 i propositionen ”Sverige, framtiden och mångfalden - från invandrapolitik till integrationspolitik”.

Integration kan syfta på något som skall uppnås, dvs. ett mål, eller på en process eller en kombination av mål och process. När begreppet integration ska användas i sammanhang som rör samhällets etniska och kulturella mångfald bör det i första hand avse processer på individuell och samhällelig nivå. Som process handlar integration om hur skilda delar kan förenas i en större helhet.²⁰

Hedman och Eklund framför att ”integrationsprocessen handlar om ett samspel mellan individ, grupp och samhälle”.²¹ Widgren menar att integration är när invandraren fungerar i och tar del i samhället och samtidigt har kvar sin ursprungliga etniska identitet.²² Charles Westin anser att integration innebär att vara delaktig i det svenska samhället inom den offentliga sfären men att leva efter ursprungslandets traditioner, förhållningssätt och språk inom den privata sfären.²³

Således finns det många tolkningar av vad integration betyder och innebär. Sammantaget kan definitionen av begreppet integration kännas diffus. Gemensamt verkar författarna syfta på invandares ingång i värdsamhället framförallt i det tidiga stadiet av invandringsprocessen och samhällets vilja att införliva invandraren socialt i samhället. Westin tillhör de som har en mångkulturell syn på integrationsbegreppet. De som hyllar det mångkulturella perspektivet har uttryckt mycket kritik mot begreppet och menar att det leder till ett särskiljande kategoriseringstänkande i stil med Lena Södergrans. Hon menar att genom integrationsbegreppets fokusering på de uttalade mångkulturella aspekterna

---

²⁰ Proposition 1997/89:16, Invandrapolitiska kommittén, ”Sverige, framtiden och mångfalden- från invandrapolitik till integrationspolitik” s 22.

²¹ L. Hedman och H. Eklund, ”Invandrare, språk och dagstidningar”, sociologiska institutionen, Uppsala, 1998. s 41.

²² L. Hedman och H. Eklund, ”Invandrare, språk och dagstidningar”, 1998. s 50.

²³ C. Westin ”Om etnicitet, mångfald och makt” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, 2009. s 45.

utformades en felaktig politik *för* och inte *med* invandrare.²⁴ Sandra Torres ansluter sig till denna tanke och motsätter sig samhällets vilja att fokusera på invandrades ”särskilda behov” eller ”problemet” med invandare.²⁵ Hon menar att detta är en dikotomi som uppkommer genom att man betraktar invandrare som ”icke-svenskar”. ”Svenskhet” och ”invandrarskap” blir då två skilda kategorier ”vi och de andra”.²⁶ Kamali menar att ett sådant ”vi och dem” tänkande är en av orsakerna till misslyckandet av integrationspolitiken och dess förverkligande.²⁷

Litteratur om välfärdsstaten och demokratin ger en delvis annorlunda bild av invandringen. Heinö menar att nationell homogenitet, identitet och patriotism framställs som något positivt och nästintill nödvändigt för demokratin och välstånd.²⁸ Här är det lämpligt att tala om begreppet assimilation. Hedman och Eklund framför att assimilation betyder att invandrarna ger upp sitt språk, sin kultur och sin etniska identitet till förmån för majoritetsbefolkningens.²⁹ Assimilering brukar ofta betraktas som motsatsen till integration. Diaz framför exempelvis att assimilering berör en anpassning på alla sociala och kulturella nivåer i värdsamhället.³⁰ Det är en process som är relaterad till kulturell likhet.³¹

Det finns således många som menar att viss anpassning till samhället är positivt och behövs för en lyckad invandring. Heinö framför att i nutida demokratiforskning framträder kulturell heterogenitet som en viktig förklaring till misslyckade demokratiseringsförsök.³² Magnus Dahlstedt motsätter sig däremot detta synsätt, genom att man inom politisk filosofi har bilden av att demokrati förutsätter en kulturellt homogen befolkning, när dagens samhälle *de facto* representerar en heterogenitet.³³

Utifrån den tidigare forskningen om integration tolkar jag att integrationens problematik bland annat finns i ett ”vi och dem” tänkande och att man åtskiljer majoritetsbefolkningen från invandrare. Därmed är det relevant att utreda vad ett ”vi och dem” tänkande grundar sig på och varför befolkningen har en tendens till att gruppera sig.

Detta leder till nästa avsnitt.

---

²⁴ Z. Hellgren ”Myten om det mångkulturella samhället” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), *Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, 2009. s 93.

²⁵ S. Torres, ”Äldre invandrare i Sverige” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), *Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, 2009. s 405.

²⁶ *Ibid.* s 405.

²⁷ SOU 2006:73, K. Masoud, ”Den segregerade integrationen – om social sammanhållning och dess hinder”, Stockholm, 2006 s, 10

²⁸ A. Heinö Johansson, ”Hur mycket mångfald tål demokratin- demokratiska dilemman i ett mångkulturellt Sverige?”, 1:a uppl. Gleerups, Malmö, 2009. s 11.

²⁹ L. Hedman och H. Eklund, ”Invandrare, språk och dagstidningar”, 1998., s 51.

³⁰ J. A. Diaz, ”Choosing integration”, Uppsala universitet, Departement of sociology, Uppsala, 1993, s 16.

³¹ *Ibid.* s 16.

³² A. Heinö Johansson, ”Hur mycket mångfald tål demokratin- demokratiska dilemman i ett mångkulturellt Sverige?”, 2009. s 18.

³³ P. Lantto och U. Mörkenstam i M. Darvishpour och C. Westin (red.), *Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, 2009. s 141.

3.2 Identitet och etnicitet

Frågor om identitet och etnicitet kommer ofta i fokus inom Sveriges integrationspolitik. Medborgarskapet representerar ofta en känsla av tillhörighet och en samhörighet med befolkningen som en slags kollektiv identifikation eller nationell identitet. En nationalitetsidentifiering kan härledas till termen etnicitet som härstammar ur grekiskans *ethnos* som betyder folk.³⁴ Charles Westin menar att begreppet etnicitet syftar på ”den speciella kvalitet som utmärker ett folks kollektiva uppfattning om sig självt som folk”.³⁵ Han menar vidare att det svenska medborgarskapsbegreppet har en klar koppling till etnicitet, eftersom medborgarskapet tilldelas nyfödda utifrån föräldrarnas medborgarskap.³⁶ Södergran tillägger att i ett mångkulturellt samhälle bör det finnas ett generellt stöd för samhällets värdemässiga bas, och *inte* den gemensamma historien eller nationella identiteten.³⁷ Jonas Steir menar att den upplevda identiteten är starkt kopplad till etniciteten.³⁸ ”Etniska identiteter”, som han benämner det, har att göra med individers relationer till den egna gruppen, andra människor och grupper samt det svenska samhället och ”hemlandets samhälle”.³⁹ Problematiken i detta menar Steir grundar sig på att å ena sidan betonas etnisk identitet som en källa till samhörighet och å andra sidan som en komponent i sociala utestängnings- och marginaliseringsprocesser.⁴⁰

Att skilja på ”vi och de andra” kan vara sammankopplat med utestängningsmekanismer vilket gör det nödvändigt för min analys att undersöka inkluderingens- och exkluderingens dikotomi.

3.3 Inkludering och exkludering

Ruth Lister betraktar medborgarskapet ur ett exkluderingssperspektiv och menar att man kan vara ”*excluded from within*” och ”*from without*”. Enligt henne framträder exkludering på både offentliga och privata plan främst i bemärkelsen av deltagandets reella möjlighet. Har

---

³⁴ ³⁴ C. Westin ”Om etnicitet, mångfald och makt” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, 2009, s 23.

³⁵ Ibid. s 23.

³⁶ Ibid. s 24-25.

³⁷ Z. Hellgren ”Myten om det mångkulturella samhället” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, 2009 s 97.

³⁸ J. Stier ”Etnisk identitet” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, 2009, s 56.

³⁹ Ibid. s 56.

⁴⁰ Ibid. s 59.

individen en reell möjlighet att delta i samhällskontexten på lika villkor som andra tyder det på inkluderande samhällsstruktur⁴¹

Carl- Ulrik Scheirup motsätter sig detta synsätt då han menar att i samband med att samhället får mer mångfald av på olika sätt utsatta grupper bryts samhället upp och skiktas.⁴² Vidare framför Scheirup att begreppet exkludering härstammar från den franska politiken under 1970-talet och framförs här i termer av moralisk integration och social solidaritet. Det franska "exclusion" betyder i sammanhanget "upplösningen av de strukturella, kulturella och moraliska band som knyter individen till samhället"⁴³.

"Exclusion" kom dock att alltmer skifta i betydelse för att i stället beröra avreglering och nödvändigheten av ekonomisk tillväxt, korrelerande med ett parallellt fokus som framförde behovet av "solidaritet, integration och sammanhållning". Trots hänvisningen till solidaritet kom tonvikten i synen på social exkludering nu att läggas ensidigt på exkludering från lönearbete. Schierup framför även att genom att betrakta social exkludering som liktydig med utestängd från "lönearbetet" skiftar man fokus från liktydig delaktighet i samhället.⁴⁴ Helene Jacobsson Pettersson tillägger att social exkludering pekar på mönster av "enklavisering". Detta innebär att vid upplevelser av etnisk diskriminering, uttalad svag social gemenskap och tillhörighet med den svenska majoritetsbefolkningen söker man sig till andra med utländsk bakgrund, dock inte alltid samma etniska grupp.⁴⁵

I ett föränderligt samhälle uppstår svårigheter som kräver reflektion över de besvärliga paradoxer som präglar varje upplysningsidé. Det är dilemman som i hög grad handlar om frågor om medborgarskap, etnisk diskriminering och exkludering och därför måste realismen i dessa paradoxer kritiskt granskas menar Carl-Ulrik Schierup.⁴⁶

Inkludering och exkludering kan förekomma på många olika nivåer i samhället men berör främst individens faktiska möjlighet *till* eller *inte till* deltagande. Detta leder vidare till den teorin jag kommer att använda.

---

⁴¹ H. Jacobson Pettersson, "Socialt medborgarskap och social delaktighet- lokala upplevelser bland unga kvinnor och män med utländsk bakgrund", rapportserie i socialt arbete Nr 3, institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö universitet, Mölndal, 2008. s 50.

⁴² C-U. Schierup, "Migration, medborgarskap och social exkludering" i M. Darvishpour och C. Westin (red.), "Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige", 2009, s107.

⁴³ Ibid. s 112.

⁴⁴ Ibid. s.116.

⁴⁵ H. Jacobson Pettersson, "Socialt medborgarskap och social delaktighet- lokala upplevelser bland unga kvinnor och män med utländsk bakgrund", 2008. s 11.

⁴⁶ C-U. Schierup, "Migration, medborgarskap och social exkludering" i M. Darvishpour och C. Westin (red.), "Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige", 2009, s 109.

4. Teoretisk analysmodell och avgränsningar

Den teoretiska analysram som jag kommer att ta hjälp av i min analys baseras på Jose Alberto Diaz bok *Choosing integration* (1993) och hans synsätt på integration. Som nämnts tidigare kommer det teoretiska ramverket fungera som min metod i analysen. Jag avser inte att använda mig av Diaz fullständiga teoretiska ramverk, då det i många aspekter är bättre lämpat för att fungera som en analysmodell för exempelvis enkätundersökningar då teorin ofta utgår från individens emotionella anknytningar till olika dimensioner av integration. I samband med att mitt primärmaterial endast är utfärdat från en professionell nivå diskuteras inte de emotionella aspekterna av lagförslaget och därför anser jag inte heller att de är relevanta i detta fall.

Utgående från begreppen integration och assimilation anser Diaz att inom migrationsforskningen finns det en generell konsensus om att båda begreppen berör en ”anpassning” av invandrarna till att mer likna värdsamhället i vissa aspekter av det sociala livet.⁴⁷ Vidare har han två centrala förslag gällande specifikationen av integrations- och assimileringförståelsen:

1. *Integration* innebär försök att *undvika total likhet* med värdsamhällets beteende- och kulturmönster, för att istället *implicera deltagande* i den sociala sfären. Diaz framför att integrationen är en process som är relaterad till sociala relationer och deltagande i värdsamhället⁴⁸.
2. *Assimilering* implicerar invandrades deltagande i kultursfären, där invandrarens kulturidentitet *helt ska övergå* till att överensstämma med värdsamhällets uppfattning.⁴⁹ Assimilering innefattar en *ensidig anpassning* till alla beteende- och kulturmönster inom värdsamhället.⁵⁰

Diaz utgår från principen att integration har olika betydande komponenter utifrån vems perspektiv man betraktar den. Därmed bidrar Diaz med tre analytiska perspektiv:

1. *Personlig nivå*, integrationen är relaterad till individen och förstås uppnås i individens personliga tillfredsställelse. Är individen tillfredsställd med omgivningarna på det personliga planet tyder det alltså på integration.

---

⁴⁷ J. A. Diaz, *Choosing integration*, 1993. s 12.

⁴⁸ Ibid. s. 17.

⁴⁹ Ibid. s 14.

⁵⁰ Ibid. s 15.

2. *Relationell nivå*, integrationen är relaterad till staten. Integrationen resulterar genom interaktioner, inom en given uppsättning av inter-etniska relationer mellan invandrare och värdsamhället.
3. *Makro nivå* – Integrationen är relaterad till samhället, består av en inneboende balans i inter-etniska grupprelationer, som är konfliktfria.⁵¹

Vidare menar Diaz att integrationen ska betraktas i förhållande till invandrarens deltagande i organiserade och institutionaliserade områden av sociala, ekonomiska, yrkesmässiga och kommunikativa strukturer av agerande/handlingar i värdsamhället (syftar på individens aktiva deltagande). Diaz menar att det teoretiska ramverkets nyckelfråga för fullständig integration i ett värdsamhälle är i bemärkelsen, samma möjligheter för invandrare och värdbefolkningen i deltagandet i de socialt reglerade och distribuerade resurserna.⁵² Jag tolkar Diaz som att detta innebär vilken grad av deltagande som finns mellan invandare och värdbefolkningen i agerande sfärer inom samhället, utifrån de distribuerade möjligheter som finns för att *kunna agera*.

Diaz hävdar även att fokus inte ska ligga på den kulturella dimensionen av invandring utan istället fokusera på nyckelproblemen av integration i de ekonomiska, sociala och politiska sfärerna. Likaså bör man stödja integrationens mönster av kulturell identifikation samt att tillägna sig medlemskap i det nationella samhället.⁵³

Diaz menar att integrationen är beroende av hur miljön är utformad för individen i värdsamhället i form av *möjligheter* och *barriärer* samt att det finns tre variabler som påverkar en individs agerande, vilka är *motivation*, *uppoffringar* och *resurser för att kunna agera*.⁵⁴

Diaz talar om sex olika dimensioner av integration som innefattar: ”*communicative, structural, political, social, residential and personal*”.⁵⁵ Jag kommer här att lägga mitt fokus på *de strukturella* och *de politiska* dimensionerna av integration. Mitt primärmaterial bidrar inte med fakta om exempelvis individens emotionella anknytning till dessa frågor, såsom anledningen till att invandra till Sverige, utan är endast baserat på utredningens professionella syn på medborgarskapet och integrationen.

Vad gäller den strukturella dimensionen av integration kommer jag att analysera de ekonomiska och arbetsrelaterade aspekterna av utredningens motiv som Diaz menar är de avgörande. Den politiska dimensionen av integration består av möjligheten och viljan till att

---

⁵¹ J. A. Diaz, ”*Choosing integration*”, 1993. s 17.

⁵² Ibid. s. 17.

⁵³ Ibid. s 34.

⁵⁴ Ibid. s 64.

⁵⁵ Ibid. s 72-73

kunna delta politiskt. Jag kommer också att utvärdera utredningens diskussion enligt den aspekten.⁵⁶

5. Analys

5.1 Inledningstexten till utredningens syn på integrationen

Jag kommer att under denna rubrik övergripande analysera betydelsen av vad integration innebär i kontexten av SOU 2013:29 och utredningens ståndpunkt vad gäller integrationsbegreppets mångtydiga förståelse. Jag kommer även utvärdera om det finns normativa risker med utredningens implikation av naturalisationens ändrade utformning vad gäller språkravet.

Kapitlet ”Medborgarskapet som ett incitament för att främja integrationen” inleds med att betona en faktor som utredningen anser är av stort värde för integrationen.⁵⁷ Denna innefattar att i Sverige bosatta individer kan bemästra det svenska språket och framför motiv om:

Bl.a. vara en förutsättning för att en person ska känna till och förstå sina rättigheter och skyldigheter... individens möjligheter att inhämta kunskaper och information om samhället samt delta i och påverka samhällslivet... delta i den demokratiska processen... väsentligt verktyg på arbetsmarknaden”... språket talar för att en individ känner till svenska förhållanden, är en del av det svenska samhället och har samhörighet med landet.⁵⁸

Utifrån dessa motiv anser utredningen att medborgarskapet skulle kunna fungera som ett incitament för icke-medborgare i Sverige, för att individer genom naturalisationsprocessen ska handla på ett visst sätt.⁵⁹ Utredningens uttalande innehåller komponenter som berör både den strukturella och den politiska dimensionen av integration. Retoriskt används begreppet ”delta” upprepande gånger vilket i kontexten syftar på individens deltagande. Deltagandet uttrycks vara kopplat till den sociala sfären. Således finns det inte några retoriska stöd för att deltagande skulle syfta på den kulturella sfären, vilket enligt Diaz är den komponenten av

---

⁵⁶ ibid. s 72-73.

⁵⁷ SOU 2013:29, s 149.

⁵⁸ Ibid. s 149.

⁵⁹ Ibid. s 149.

anpassning som innebär en assimileringsstruktur.⁶⁰ Hypotetiskt kan utredningens motiveringar beröra individ-, relationell- och makronivå.⁶¹ Utredningen har främst fokus på individen. Språket motiveras kunna gynna individen på flera samhälleliga plan enligt utredningen och därmed kan man även tolka att språket skulle kunna öka individens personliga tillfredsställelse genom att det underlättar ett ökat deltagande. Samtidigt är de tänkta fördelarna främst kopplade till individens aktiva agerande, vilket kan innebära att det är individens agerande som resulterar i ett främjande av integration. Integrationens utveckling kan därmed hänga samman med att individen har ett positivt ansvar för den. Exempelvis menar Lappalainen att:

*Fokus behöver flyttas mot svenskarnas integration i ett mångkulturellt samhälle, istället för invandrarnas integration i ett svenskt samhälle.*⁶²

Det är svårt att kunna se hur integrationen i utredningens uttalande ovan skulle kunna syfta till att främja den relationella nivån av integration i och med att det inte innebär ett öppnande för inter-etniska relationer på ett strukturellt plan. Integrationen handlar alltså i kontexten av utredningen om individens aktiva *val* till att vilja delta i den samhälleliga nivån.

Utredningens syfte kan förstås som att genom språkkunskaper kunna främja makronivån inom samhället vilket skulle vara ett fördelaktigt resultat av lagförslaget. Ökad kunskap i språket kommer troligtvis att leda till en ökad möjlighet för inter-etniska relationer vilket berör makronivån i samhället. Om kunskaperna i det svenska språket kan påverka de inter-etniska relationerna positivt kan det även troligtvis leda till ökade möjligheter, exempelvis inom arbetsmarknad, som utredningen tar upp och som Diaz menar gynnar integrationen. Om ökad språkkunskap kommer att innebära att konflikt i inter-etniska relationer minskar är svårt att avgöra, men det är troligt att en ökad kommunikation också leder till ökad förståelse inom relationerna. En faktor som påverkar andraspråksinläringen tar McGuire och Mcdermotts upp,

*De problem som invandrare kan stöta på vad gäller språkinläringen och utanförskap, kan dock leda till negativa attityder till landet och dess språk, vilket kan påverka inläringen av andraspråket.*⁶³

---

⁶⁰ J. A. Diaz, "Choosing integration", 1993. s 15.

⁶¹ Ibid. s 17.

⁶² Z. Hellgren "Myten om det mångkulturella samhället" i M. Darvishpour och C. Westin (red.), "Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige", 2009. s 96.

För att integrationen ska påverkas positivt genom ökade kunskaper i språket som utredningen argumenterar för, förutsätter det att invandrare inte utsätts för någon form av barriärer som Diaz framför. Språkinläringens tänkta främjande av integrationen förutsätter utifrån McGuire och McDermotts uttalande att invandrare inte upplever en känsla av utanförskap. Helene Jacobsson Pettersson ansluter till denna synpunkt och framför i sin rapport om socialt medborgarskap och social delaktighet, att resultaten i hennes studie pekar på att upplevelser av etnisk diskriminering och uttalad svag social gemenskap och tillhörighet i den svenska majoritetsbefolkningen gör att man söker sig till andra med utländsk bakgrund.⁶⁴ Utanförskap och diskriminering kan därmed framstå som former av barriärer för utredningens tänkta främjande av integrationen.

Användande av ordet ”samhörighet” i den sista meningen av utredningens uttalande kan dels förstås ha en social och/eller en kulturell syftning. Med denna bakgrund utvecklar utredningen att:

För individer som inte har svenskt medborgarskap, skulle medborgarskapet kunna fungera som ett incitament att som en del av naturalisationsprocessen, handla på ett sätt som främjar integrationen. Reglerna om naturalisation bör ha en utformning som dels tydliggör det samband som finns mellan kunskaper i svenska och samhörighet med Sverige.⁶⁵

Här kan en ytterligare betoning av individens ansvar för integrationen tolkas in i samband med uttalandet ”handla på ett sätt som främjar integrationen”. Faktum är att endast invandrare de facto kan naturaliseras och därmed tyder utredningens uttalande på att invandrarna också har ansvaret för integrationen i denna kontext och att de aktivt bör ”handla” för att integrationen ska främjas.

Ordet ”samhörighet” upprepas ett flertal gånger i utredningens diskussion och är ett ord som behöver analyseras tydligare och som jag återkommer till i nästa stycke. Nästa rubrik bidrar till mer insyn i integrationsbegreppets betydelse enligt utredningen.

---

⁶³ L. Hedman och H. Eklund, ”Invandrare, språk och dagstidningar”, 1998., s 101.

⁶⁴ H. Jacobson Pettersson, ”Socialt medborgarskap och social delaktighet- lokala upplevelser bland unga kvinnor och män med utländsk bakgrund, 2008. s 11.

⁶⁵ SOU 2013:29. s 149.

5.2 Integrationsbegreppet och integrationspolitiken

I stycke 7.2.1 i SOU 2013:29 tar utredningen mer fokus på vad integration innebär.

Varken när det gäller individer eller samhället framstår det som möjligt eller önskvärt att fastställa ett visst tillstånd vid vilket integration ska anses ha uppnåtts. Integration bör i stället ses som en ständigt pågående process. Det rör sig inte heller om vissa personers eller grupperns ensidiga anpassning till det som uppfattas som majoritetssamhället utan integration omfattar alla individer i samhället.⁶⁶

Denna första mening skiljer sig från Diaz syn på integrationen. Diaz menar att:

Full integration into the host society, for example, implies a state of complete similarity between immigrants and native people in their participation in the socially regulated distribution of valuable resources.⁶⁷

Utredningen tar alltså avstånd från tanken att ett slutmål existerar för integrationen.

Oberoende av om det de facto är möjligt att komma till ett sådant stadium i samhället som Diaz förespråkar, kan det fortfarande finnas värde i att definiera ett slutgiltigt mål. När exempelvis staten ger direktiv till länsstyrelser, arbetsförmedlingen etc. kan det krävas att en definition av slutmålet existerar för att man i samhället ska arbeta för samma mål.

Utredningens avståndstagande argument om ”vissa personer eller grupperns ensidiga anpassning till vad som uppfattas som majoritetssamhället” uttrycker ett deskriptivt kontrasterande mot vad Diaz förstår som assimilering, eftersom denna mening verkar syfta på den kulturella dimensionen. Genom att uttryckligen skilja på ”vissa personer eller grupper” och ”majoritetssamhället” innebär det att det måste existera en skillnad mellan dessa. Skillnaden i denna kontext kan troligen syfta på de kulturella och/eller territoriella dimensionerna. Utredningen tar alltså avstånd deskriptivt från ett ”vi och dem” tänkande och att göra en skillnad på ”invandrare” och ”svenskar”.

Utredningen framför vidare regeringens syn på integrationsbegreppet, som också utredningen tar fasta vid, vilket gör det relevant för mig att betrakta regeringens ståndpunkt i frågan om integrationens betydelse.

---

⁶⁶ SOU 2013:29, s 150.

⁶⁷ J. A. Diaz, ”Choosing integration”, 1993, s 17.

Integration omfattar alla individer och är en ömsesidig process som alla, oavsett bakgrund, är delaktiga i och medansvariga för... Integrationspolitiken innebär att samhället har ett ansvar att välkomna nyanlända och undanröja hinder för integrationen medan den enskilde har ett ansvar att försöka få jobb, lära sig svenska och komma in i det nya samhället.⁶⁸

Utredningens uttryck att ”alla är delaktiga och medansvariga” för integrationen tyder på viljan av en önskvärd inter-etnisk relation. Detta kan härledas till en relationell nivå av integration eftersom utredningen representerar en statlig aktör som uttrycker en vilja för inter-etniska relationer. Ansvaret för att integrationen kommer till stånd uttrycks här mer konkret och innefattar i kontext både statens positiva skyldighet att välkomna samt dess negativa skyldighet att avstå från att hindra integrationen. Detta är också ett tecken på att utredningen deskriptivt vill försöka undanröja barriärer. Samtidigt uttrycks återigen det individuella ansvaret genom ett aktivt agerande från invandrare. Regeringen uttrycker fortlöpande följande om integrationspolitiken:

En viktig del av integrationspolitiken är att uppnå ett samhälle där alla känner tillhörighet och delaktighet och att en del av politiken handlar om att utrikes födda ska känna delaktighet, samhörighet och tillhörighet med det nya landet.⁶⁹

När det gäller integration och assimilation existerar en uppfattning enligt Diaz att båda koncepten berör anpassning av invandrare och staten, för att bli liknande värdsamhället i det sociala livet. Generellt förstås integration med motiv att undvika implikationer av total likhet i ett samhälle och syftar till att uppnå en viss grad av deltagande i sociala aktiviteter och på samma gång bevarande av kultur. Samtidigt framför Diaz att för att uppnå assimilering är processen av socialisering, lärandet av språket, normer och värderingar dominant.⁷⁰ Skillnaden på assimilering och integrering är att assimilering syftar till deltagande i den värdsamhälleliga kulturella sfären och eliminering av kulturella skillnader, medan integrering syftar till deltagande i den sociala sfären.⁷¹

Eftersom regeringen först nämner att en del av integrationspolitiken innehåller ”alla i samhället” och senare uttrycker att en specifik del berör ”utrikes födda” kan tolkas som ett

---

⁶⁸ SOU 2013:29. s. 151.

⁶⁹ SOU 2013:29. s. 152.

⁷⁰ J. A. Diaz, ”Choosing integration”, 1993 s. 17.

⁷¹ Ibid. s 14.

slags ”vi och dem” tänkande. Exempelvis menar Lena Södergran att utformandet av en politik *för* och inte *med* invandrare ofta är bevis på ett ”vi och dem” tänkande.⁷² Regeringens användning av ordet ”samhörighet” uttrycks endast i en mening som berör ”utrikes födda”, vilket i den kontexten även kan tolkas tangerar politiken som Lena Södergran talar om. Detta kan förstås som ett assimilerande förhållningsätt till invandrare där ”svensk” ses som det normala tillståndet och inte tar hänsyn till annan etnisk härkomst i adekvat utsträckning. Dock påvisar regeringens uttalande trots allt viljan att invandrare ska känna sig delaktiga, samhöriga samt känna tillhörighet vilket tyder på ett integrerande förhållningssätt enligt Diaz, då alla dessa begrepp främst berör det sociala livet.

Sammantaget framstår integrationens betydelse i kontexten av SOU 2013:29 innefatta en vilja av att få in invandrare i det svenska samhället, att språkkunskaper kommer att underlätta invandrades delaktighet och tillhörighets känsla inom samhället, vilket tyder på en inkluderande ambition. Fallgröpar som hypotetiskt kan existera framstår vara en tendens till ett ”vi och dem” tänkande. I vissa sammanhang framställs även en integrationspolitik *för* invandrare och kanske inte i främsta fall *med* invandrare. En ytterligare fallgröp kan även framstå i det normativa fokus som finns inbäddat i att ansvaret för integrationens främjande ligger hos invandrades aktiva handlande. Magnus Dahlstedt framför exempelvis att enligt ”tongivande partischablon associeras integration med ’invandrare’, vilket i flera fall gör att ’invandrare’ får rollen att driva integrationsfrågor”.⁷³

Under nästa rubrik kommer jag att analysera utredningens tankegång om de politiska aspekterna för främjandet av integrationen och hur detta är kopplat till naturalisationsprocessen.

5.3 Den politiska dimensionen av integration

Utredningen framlägger förhållandet mellan kunskaper i det svenska språket, integration och svenskt medborgarskap.

Individens kunskaper i det svenska språket är av stor betydelse för integrationen. Exempelvis kan sådana kunskaper i svenska också ofta vara en förutsättning för individers möjligheter till att inhämta kunskaper och information om samhället samt

---

⁷² Z. Hellgren ”Myten om det mångkulturella samhället” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, 2009. s 93.

⁷³ M. Dahlstedt ”På demokratis bakgård” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, 2009. s 261.

*delta i och påverka samhällslivet. Det rör sig inte minst om att kunna delta fullt ut i den demokratiska processen.*⁷⁴

Enligt Diaz innebär förvärvet av medborgarskap en mycket viktig dimension i integration och alla former av meningsfullt politiskt deltagande.⁷⁵ Naturalisationsprocessen är därmed en del av integrationen och betydelsefull. Det innebär att om invandrare ska kunna vara fullvärdigt juridiskt delaktiga i den politiska dimensionen krävs ett svenskt medborgarskap.

Om man bortser från de juridiska aspekterna som påverkar det politiska möjligheterna så är deltagandet i politik kopplat till individnivå enligt Diaz och är beroende av den personliga tillfredställelsen. Hedman och Eklund menar att ett aktivt deltagande i partival innebär också en vilja och en känsla av att vara en del av samhället.⁷⁶ En förutsättning är således att man vet vad de politiska partierna har för åsikter och som följd blir språket den viktigaste delen i politiskt deltagande.⁷⁷ Ett medborgarskap bidrar därmed med de nödvändiga förutsättningarna för politiskt deltagande och gör det därför viktigt att hypotetiskt betrakta vilka barriärer som kan påverka den subjektiva uppfattningen om samhället.

Barriärer kan uppstå i samband med exempelvis nationalistiska partideologier som existerar i samhället, vilket kan leda till antingen en ökad vilja till politisk motsättning eller ha en hämmande effekt. Magnus Dahlstedt menar att en viktig fråga i detta sammanhang är hur ”invandrare” som politiska subjekt tar del i och/eller plats i en representationsprocess som invandare. Genom politisk handling kan de både motverka och medverka till mönster av över och underordning.⁷⁸ Utredningen ansluter med argument om att medborgarskapet kan ha en betydelse för politiskt deltagande utöver den väl relaterade aspekten, särskilt för icke-institutionaliserat politiskt deltagande.⁷⁹ Utredningens uttalande tyder på ett politiskt integrerande. Möjligheter för att kunna delta ökar med kunskaper i språket eftersom det möjliggör att kunna göra sin röst hörd.

Sammantaget framstår det som att Sveriges syn på den politiska integrationen överensstämmer med Diaz syn på integration. Främjandet av integrationen ur den politiska aspekten är kopplat till individens subjektiva uppfattning om värdsamhället utifrån vilken ett

---

⁷⁴ SOU 2013:29. s 52.

⁷⁵ J. A. Diaz, ”*Choosing integration*”, 1993 s 170.

⁷⁶ L. Hedman och H. Eklund, ”*Invandrare, språk och dagstidningar*”, 1998. s 71.

⁷⁷ *Ibid.* s 71.

⁷⁸ M. Dahlstedt ”*På demokratins bakgård*” i M. Darvishpour och C. Westin (red.), ”*Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*”, 2009. s 259.

⁷⁹ SOU 2013:29. s 154.

beslutstagande görs. Det innebär att värdsamhället har det största ansvaret för politisk integration och för att undvika hinder eller förtryck på makronivån.

Nästa rubrik kommer att fokusera på den strukturella dimensionen av integration för att kunna analysera utredningens ställningstagande inom den aspekten.

4.5 Den strukturella dimensionen av integration

Utredningen framför att:

Individens möjligheter till utbildning och arbete är av stor betydelse för integrationen... Kunskaper i svenska utgör ett väsentligt verktyg på arbetsmarknaden.⁸⁰

Integration omfattar alla individer och är en ömsesidig process som alla, oavsett bakgrund, är delaktiga i och medansvariga för... Integrationspolitiken innebär att samhället har ett ansvar att välkomna nyanlända och undanröja hinder för integrationen medan den enskilde har ett ansvar att försöka få jobb, lära sig svenska och komma in i det nya samhället.⁸¹

Utredningen uttrycker de strukturella dimensionerna av integration med dels ett fokus på individnivå och dels utifrån en relationell nivå. Individnivån kopplas samman med begrepp såsom ”möjligheter” och ”ansvar”. ”Möjligheter” är kopplad till den relationella nivån i bemärkelsen att staten bör strukturellt utforma möjligheten att införliva inter-etniska relationer. ”Kunskaper i språket” är relaterade till ”möjligheterna” i kontexten. Hedman och Eklund ansluter till detta och menar att ”dåliga kunskaper i svenska bidrar till att invandrare drabbas av arbetslöshet i en högre grad”.⁸² Här kan ansvaret för integrationen också betraktas ligga hos individen. Att utredningen uttrycker sig i termer av integrationens sammankoppling med utbildning och arbete, innebär att ju högre yrkesposition och utbildning desto bättre integration. Sammantaget verkar integrationen i den här kontexten syfta på samhällets välbefinnande. Ju mer en individ kämpar desto mer ekonomiska fördelar. Barriärer kan uppstå i form av att samhället uppmuntrar prestation till den grad att den framstår som ouppnåbar, kanske framförallt för individer som inte har så lätt att lära sig språket och inte samma möjligheter, vilket jag kommer att diskutera mer under nästa rubrik.

---

⁸⁰ SOU 2013:29, s 152.

⁸¹ SOU 2013:29, s 151.

⁸² L. Hedman och H. Eklund, ”Invandrare, språk och dagstidningar”, 1998, s. 62.

Den strukturella dimensionen av integration i utredningens kontext kan relateras till Diaz förståelse av assimilering, eftersom utredningen i så hög grad betonar språket och anser att det är nödvändigt. Det innebär en anpassning att överge sitt tidigare språk för att bli mer lik majoritetssamhället i den aspekten. Hedman och Eklund menar att:

Det är omöjligt att vara strukturellt integrerad, om man inte behärskar majoritetsspråket tillfredställande.⁸³

5.6 Fördelar och problematik

Utifrån de föregående avsnitten synliggörs många fördelar och möjligheter med det nya lagförslaget vilka är relaterade till de språkrav som framförs för förvärvet av medborgarskap genom naturalisation. Detta resulterar i även detta avsnitts relevans.

Efter att i föregående avsnitt ha granskat utredningens motiv till främjandet av den svenska integrationen genom naturalisation med ett nytt språkrav, ämnar jag nu att skifta fokus i min analys till de individer som inte kommer att kunna utnyttja möjligheten att tidigarelägga ett förvärv av medborgarskap.

I samband med att det tidigare innan det här aktuella lagförslaget, inte ställts några språkrav för naturalisation resulterar det nuvarande förslaget i olika fördelar och nackdelar utifrån individer med olika förutsättningar. Om vi exempelvis utgår ifrån individer som invandrat till Sverige och som inte tidigare har läs- och skrivkunskaper resulterar det i att dessa individer kommer att ha svårare att kunna lära sig språket. De individer som inte kan uppnå nivån för språkravet inom tidsramen, kan dock förvärva medborgarskap ett år senare. Dessa individer kanske relativt har förbättrat sina kunskaper avsevärt, i jämfört med individer som invandrar från ett annat land och som har grundläggande läs-och skrivkunskaper men de hinner inte nå nivån inom tidsramen. Trots flera troliga fördelar med lagförslaget tydliggörs här en viss problematik utifrån en integrationssynvinkel. I föregående stycke framfördes utredningens uttalande om att:

Individens möjligheter till utbildning och arbete är av stor betydelse för integrationen... Kunskaper i svenska utgör ett väsentligt verktyg på arbetsmarknaden.⁸⁴

---

⁸³ L. Hedman och H. Eklund, "Invandrare, språk och dagstidningar", 1998. s 64.

Diaz förståelse av integrationsbegreppet innebär att införliva invandrare främst i de sociala dimensionerna av integrationen. Den stora skillnaden mellan de individer som kan utnyttja lagförslaget med dem som inte kan det, kan förstås utifrån den strukturella dimensionen av integration. På arbetsmarknaden kommer det nya lagförslaget att leda till ökande arbetsmöjligheter för de individer som kunnat tidigarelägga sitt medborgarskap. Ett tidigarelagt förvärv kan innebära bevis på prestation och vilja att vara en del av samhället utifrån ett anställningsperspektiv, vilket gör att arbetsmöjligheterna kommer att öka för dessa individer. För de individer som inte kunnat tidigarelägga ett förvärv, exempelvis på grund av brister i tidigare utbildning, sjukdom eller likande, kan däremot det nya lagförslaget bli en form av barriär. Utifrån ett anställningsperspektiv kan individer som inte tidigarelagt ett förvärv anses uppvisa mindre prestation i jämförelse med de individer som lyckats tidigarelägga ett förvärv.

Ett tidigarelagt förvärv betyder enligt utredningens motivering att man har handlat på ett visst sätt för att få samhörighet med Sverige.⁸⁵ För en individ som fått ett medborgarskap utan att behöva bevisa prestation, kan det nya lagförslaget ha en exkluderande och marginaliserande effekt utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv. Exempelvis menar Magnus Dahlstedt att ”ett centralt kriterium på en fungerande integration är delaktighet på arbetsmarknaden, inom skolsystemet, föreningslivet och det politiska systemet”.⁸⁶ För en fungerande integration enligt Diaz behövs det lika möjligheter och resurser för att kunna agera och vara delaktig⁸⁷ och som följd av lagförslaget kan invandrare få komma in i samhället på olika villkor. Ett förvärv kan tidigareläggas om man har visat prestation, vilket kan förstås som att ett svenskt medborgarskap har en exkluderande effekt. Det nya lagförslaget kan således innebära att genom att vi inkluderar vissa individer också exkluderar andra.

---

⁸⁴ SOU 2013:29, s 152.

⁸⁵ SOU 2013:29, s 149.

⁸⁶ M. Dahlstedt "På demokratins bakgård" i M. Darvishpour och C. Westin (red.), *Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, 2009, s.268

⁸⁷ J. A. Diaz, *Choosing integration*, 1993, s 64.

6. Slutdiskussion och sammanfattning

Vilken betydelse har integration i kontexten av utredningen?

Utredningens uppfattning om integration har inneburit motivation och vilja att påskynda införlivandet av invandare i det svenska samhället och skapa möjligheter för invandrare att kunna delta i samhällskontexten på samma villkor som svenskar. Således kan jag se att utredningens syn på integration överensstämmer väl med Diaz förståelse av begreppet. Utredningen tar aktivt avstånd från tanken om att individer kulturellt helt skall anpassa sig till vad som förstås som majoritetssamhället. Integrationens befrämjande är sammankopplat med ökad kunskap i det svenska språket och syftar till att öka de inter-etniska relationerna.

Hur kommer prestationer gynna samhället kontra individen?

Regeringens motivering till att språkraven främjar integration berör den socioekonomiska utvecklingen i det svenska samhället. Fördelarna med det nya lagförslaget kommer främst att verka förmånligt inom arbetsmarknaden. En nyinflyttad invandrare kommer genom kunskap i svenska språket snabbare kunna träda in på arbetsmarknaden vilket även öppnar fler möjligheter för mera kvalificerade arbeten. Ett språkrav kommer därigenom även att gynna den svenska staten och det svenska samhället i större utsträckning än tidigare eftersom fler invandrare får arbete. Följaktligen får även samhället in mer pengar genom invandrarens arbetsprestationer och skatteförmåga. Båda dessa aspekter bidrar med fördelar för såväl Sveriges som individens ekonomiska position.

Språkraven kommer också att leda till fördelar inom de sociala och de politiska sfärerna för individen. Inter-etniska relationer kommer att underlättas eftersom kunskap i språket ökar möjligheterna att kommunicera med värdbefolkningen och därmed underlättas skapandet av relationer dem emellan. Ur ett mångkulturellt perspektiv gynnar ett språkrav integrationen inte bara ur invandrarens perspektiv utan också ur värdbefolkningens i och med att det kan bidra både till ökad förståelse för differentierade synsätt och skapa en bredare mångfald av olika kulturer. Politiskt skulle ett språkrav vara gynnsamt eftersom samtal mellan invandrare och värdbefolkningen kan öppnas på ett tidigare stadium. Kanske är det just i det tidiga stadiet av invandringen som det är viktigt att det finns möjlighet att kommunicera eftersom detta kan påverka hur invandraren själv upplever mottagandet av det nya landet på ett positivt sätt. Samhället kan underlätta nyanländas invandring på ett mer

kvalificerat plan och de nyanlända skulle därigenom också få större chans att påverka sin egen situation på det sätt man själv önskar.

Å andra sidan finns det i utredningen fortfarande tendenser till ett ”vi och dem” tänkande vilket tyder på ett slags särskiljande av ”invandrare” och ”svenskar”, vilket implicerar tanken om två homogena grupper när samhället de facto är heterogent. Utredningens retorik uttrycker i vissa fall även en *för* och inte *med* politisk agenda. Detta skulle kunna leda till problematik, avsedd eller oavsedd, i form av diskriminering och utanförskap i samband med ett normativt särskiljande.

Finns det problematiska aspekter som kan uppkomma för de individer som inte kommer att kunna uppnå språkraven inom tidsramen och därmed inte kommer att kunna få medborgarskap snabbare?

Det nya lagförslaget kommer att underlätta många individers invandring framförallt ur ett arbetsmarknadsperspektiv. Detta kan däremot innebära att en ny grupp blir åsidosatt på vissa områden. Invandraren som kan visa bevis på prestation och en vilja att bli en del av det svenska samhället kommer att framstå positivt i arbetsgivarens ögon. På motsatt sätt kan den invandrare som inte uppvisar snabba prestationer genom att lära sig språket och i förlängningen, ur arbetsgivarens perspektiv, inte har bevis på viljan att bli en del av samhället marginaliseras på grund av lagförslaget. Invandrare i Sverige är redan en utsatt grupp i samhället. Som följd av lagförslaget finns risk att gruppen delas upp ytterligare. Alla invandare är inte längre invandrare på samma villkor. Detta kan leda till att nya grupper som exempelvis analfabeter eller sjuka blir mer marginaliserade genom sina handikapp och hindras från möjligheten att prestera oberoende av vilja.

Samtidigt behövs konkurrens till viss del i samhället och språket är mycket viktigt för att invandrare ska kunna vara och känna sig delaktiga i samhället. En god invandring gynnar staten och det svenska samhället. Därmed framstår det nya lagförslaget som en statlig angelägenhet. Goda prestationer är önskvärda i vilket samhälle det än gäller. Däremot är ett värderande av individer utifrån deras prestationer mera tveksamt för en stats harmoniska utveckling. Sammanfattningsvis uppfattar jag det nya lagförslaget som ett framsteg genom att det kan stimulera rekryteringen av ambitiösa invandrare. Å andra sidan finns en risk i att som i utredningen värdera individer utifrån deras prestationer eftersom det kan leda till ökad exkludering vilket är ett problem ur människorättsperspektiv.

Källförteckning

Ashjari, Talieh och Ivarson, Michael, ”Om Sverige- samhällsorientering på svenska”, 3. uppl. Göteborgs stad och länsstyrelsen västra Götaland, 2012.

Council of Europe, *European Convention on Nationality*, 6 November 1997, ETS 166, available at: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b36618.html> [accessed 5 March 2014]

Darvishpour, Medhrdad & Westin, Charles(red.), ”Migration och Etnicitet- perspektiv på ett mångkulturellt Sverige”, studentlitteratur, Malmö, 2009.

Diaz, Jose Alberto ”Choosing integration”, Uppsala universitet, Departement of sociology, Uppsala, 1993.

Heberlein, Ann ”Att så många gillar Borzoo Travakolis artikel är oroande”, kulturdebatt, Dagens nyheter, 2013-11-29.

<http://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/ann-heberlein-att-sa-manga-gillar-borzoo-tavakolis-artikel-ar-oroande/>, (hämtad 2014-03-05).

Hedman, Lowe och Eklund, Helena, ”Invandrare, språk och dagstidningar”, sociologiska institutionen, Uppsala, 1998.

Heinö Johansson, Andreas, ”Hur mycket mångfald tål demokratin- demokratiska dilemman i ett mångkulturellt Sverige?” 1:a uppl. Gleerups, Malmö, 2009.

Masoud, Kamali, SOU 2006:73, ”Den segregerade integrationen – om social sammanhållning och dess hinder”, Stockholm, 2006.

Pettersson Jacobson, Helene, ”Socialt medborgarskap och social delaktighet- lokala upplevelser bland unga kvinnor och män med utländsk bakgrund”, rapportserie i socialt arbete Nr 3, institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö universitet, Mölndal, 2008.

Proposition 1997/89:16, Invandrapolitiska kommittén, ”Sverige, framtiden och mångfalden- från invandrapolitik till integrationspolitik”.

Statens offentliga utredning, 2013:29. Medborgarskapsutredningen. ”Det svenska medborgarskapet”. Stockholm. Arbetsmarknadsdepartementet.

Tavakoli, Borzoo, ”Till Kent Ekeröth, - riksdagsledamot för SD”, Dagens nyheter, 2013-11-21.

<http://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/till-kent-ekeroth-riksdagsledamot-for-sd/>, (Hämtad 2014-03-05).